

Cédulák XXIII.

– apai nagyszüleimet nem ismertem, jóval hamarabb elmentek, mintsem megjöttem. Jó lett volna, persze, nagycsaládban indulni a világnak, de a háborúk, az utánuk következő nehéz idők mindent pusztítottak, a családokat leginkább. A mamáról egy kinagyított régi fénykép maradt, afféle százéves technika, hatalmas kalap alatt ül, amennyire emlékszem, halványan mosolyog, az akkoriban a fényképezéssel járó kötelező merevség az arcán. És itt van a szobámban egy gyönyörűsége színes üvegkancsó is, anyámék úgy mondták, az övé volt. Mondják, a tárgy gazdájára vall, színe, alakja – mutatja vonzalmait. A gömbölyű, aransárga kancsó, ha fény éri, zöldes színben játszik, és olykor nagy, sötétpiros foltja is fölragyog. Most én őrzöm. Fájdalmamra soha nem hallottam arról, hogy került a Mamához. Egyszer repedést láttam az oldalán, de később eltűnt valahogy. Nagyon fontos nekem. Úgy képelem, a kancsóval kicsit a Mama is velem van.

– potom három évtized után kiderült, megtudhattuk mi is, ebben az országban élők, hogy a budai Sziklakórházban a '80-as években a Szent János Kórház orvosai, ápolóinak egy csoportja rendszeresen gyakorlatozott, atombomba-támadást szimulálva – miközben mi idekint a szocializmus építőit alakítottuk. Igaz, az atombomba-riadó nem volt annyira képzeletbeli, mint gondolnánk, mivel a többször is halál közeli állapotba zuhant Andropov ('56-ban budapesti szovjet nagykövet) reszkető ujjai olykor már-már a végítéletet szimuláló vörös gomb fölé tévedtek... Tehát a „fokozódó” nemzetközi helyzet indokolta a sziklakórházi gyakorlatot? Mi, tudatlan földlakók pedig megéltünk szerelmet, halált, születést, magyarként nem ismertük a munkanélküliséget, lakást szereztünk, kiskertet műveltünk, két hétig nyaraltunk a Balatonon, néha kijutottunk Nyugatra! Legnagyobb bankónk az 500-as volt. Néhány orvos és ápoló közben a világpusztító atomtámadásra készült – megelevenedett elmebaj. Azután, hogy '84-ben Andropov – állítólag hosszú szenvedés

után – meghalt, leállították a gyakorlatokat. '93-ban a kivonuló Vörös Hadsereg elszállította az atomtöltetű rakétákat a bakonyi silókból az akkor még megbízható Ukrajnán keresztül. Valami elmúlt. Vagy csak nem tudunk róla...

– fura most látni magyar portálon is a Rooswell-sztorit. Először kevéssel a rendszerváltás után, még újságnál dolgoztam, úgy '94 körül, a szegedi Ifjúsági Házban szerveztek konferenciát az esetről, én is segitettem egy kiváló fiatal kórboncnok meghívásával. Ő és kollégái megnézték a lezuhant úrjárműben meghalt lény boncolásáról készült amerikai kisfilmet, és hitelesnek tartották a boncolás képeit, melyeket én akkor és azóta sem voltam képes alaposabban meg szemlélni. Emlékszem az úrhajóban talált gyűrődésmentes fóliára és sok minden másra a helyszíni, utóbb visszavont beszámolómból. Ami az 1947-es amerikai történet részleteit illeti, az is nagyon régen volt már, hogy nálunk nyilvánosságra kerültek, és azóta is sok év eltelt. Itt van előttem C. G. Jung Titokzatos jelek az égen című könyve, a rendszerváltással hirtelen életveszélybe került Kosuth adta ki, nagyon szép formában, 1993-ban, sok színes képpel. Előtte szóba sem került volna ilyen tárgyú könyv megjelenése, vélhetően állambiztonsági okokból, a szocializmus útján járó emberek gondolkodásának védelmében. Ma úgy vélem, semmilyen igazi akadály nincs az úrlények létezésének, a mi hagyományos ellenérveink a „fizika törvényeire” hivatkozva csak gyermeki ártatlanságunk bizonyítéka. A Föld nevű bolygóról nézve mi ennyit ismerünk a világból, hiszen ahol vagyunk – s amióta figyeljük –, onnan ennyi látszik. Hogy az univerzum egészében milyen rendkívüli jelenségek léteznek, melyekről Einstein némely sejtése új fényeket villantott föl – ez még nem a világ ismerete. Mára inkább a világ fölfoghatatlanságának érzése erősödött föl az emberekben, ami a mikrovilágban talán jobban látszik, mint odakinn. A nanotechnika jelzéseiből valamelyest következtethetünk, mi minden

lehetséges... De semmi gond, ha lesz még jövője a világnak, majd elsöpri azt, ami elavult, és az új hullámokon megjön a jövő. Nem az úrlényeket „jövendölöm”, hanem a világ mélységes gazdagságának legalább a sejtését... A teremtéssel mi, emberek egy már „régóta” létező világegyetembe „kerültünk” (erről Marx György fizikus a '70-es években írt, természetesen kódoltan), de az emberiség „megkésettségének” értelmezése rendkívül nagy feladat lenne gondolkodásunk számára. Maradjunk abban, valami történt, és abból valamit meg is találtak Roswellben... Mint piknikezők utáni maradékot az erdei hangyák.

– ha így át tudod alakítani az estélyimet is, addig csókolózok veled, ameddig akarod, mondja a színésznő az öltöztetőnőnek. A fiatal nő arcára döbbenet ül ki, minek láttán a színésznőn a sor, csak vicceltem, mondja sután, és elsiet. A színésznő előtte úgy csókolta épphogy felnőtt partnerét a próbán, hogy a sokat látott műszakis hangosan megkérdezte a rendezőt: Tűzoltót hívjunk, vagy az erkölcsrendészeket? A színész ilyen, mondanám megértőn, de azért jó lenne tudni, ki NEM színész a sorsunkat formáló, nagyformátumú kortárs vezetőink közül, odakint a nagyvilágban, csak a jelenkori népvándorlás ügyében is... S ha a világot jelentő fórumok is csak színpadok... De mi lesz, ha egyszer mégis besűrűsödik a bohózat, tragédiába csapva át?! Akkor is folyik tovább a komédia? Igen, Shakespeare-től való a krédó: „Színház az egész világ, / És színész benne minden férfi és nő: / Fellép és lelép: s mindenkit sok szerep vár / Életében.” Csak valahogy az én bőröm is a tétek közé került – szorongok. És a te állásod, gyerekeid jövője is – megértő nagyeredmű...

– ha erősnek kell lenned... Mint kés a levegőben, megállnak a szavak. Ha erősnek kell lenni! Hivatalos értesítéssel hívatott egykor az akkori egyetemi rektor kirúgásom ünnepére. Ott ül még helyettese és a hivatalvezető, fagyott fekete tekintetük az asztalra mered. A rektor biztosít: barátságunkat őrzi, hisz' egykor diáktársak voltunk, a barátság marad – de most kirúg. Fogadd el, fogadd el, dadogja kezemet szorongatva az egykor ígéretes kutatóból lett helyettese, míg főnökét telefonhoz hívják. Majd évek múlva felszabadult mosollyal nevet rám, tán 80. születésnapját ünneplik, riportot készítek vele az életéről. Ismerem

a szabályt, nem kérdezek kellemetlen emlékekről, tán ezért is felhőtlen a mosolya, mely mintha azt üzenné: hidd el, parancsra tettem, semmi bajom nem volt veled, lehet, jobban féltem tőle, mint te. Szélfúttá értelmiségiek vagyunk e tájon, addig valóban csak mosolyogtunk... A rendszerváltás utáni első gyors visszaváltás idején az addigi kormányhivatalt villámgyorsan átszervezték, az új vezető (addig helyettes volt) nem titkolt elégtétellel rúgott ki, de előtte még, mint vörös rongyot végigküld a szobákon, hadd lássák, amint mi, kirúgottak leltározunk, hadd féljenek még jobban ők is! Sajna hamar szépséghibás esemény csúszott örömébe, néhány hónapot vagy még annyit sem töltött vágyai székében – nyugdíjazták. Rajtam ez nem segített, a káröröm hidegen hagyott. Ha nem lett volna olyan őszintén boldog hatalmától, megsajnálom. Így csak megmutatta, milyen kínosan keveset ért a világból, mely néhány percre fölemelte, majd eldobta. Némi szőnyeg alatti évek után, egyszer a stúdió előterében beszélgetek egy vendéggel, mennénk be a felvételre, amikor a telefon rám csörög – valakit baleset ért, aki fontos volt nekem. Odabent pedig szólni kellett, kérdezni, bár a fájdalom majd levert a székről. Amikor erősnek kell lenned. Többen állunk a sírnál, aranylón süt a nap, kék az ég, de te tudod – este a sötétben egyedül maradsz. Magának alacsony a fájdalomküszöbe, állapítja meg kissé megrovón az asszony, aki mint mondja: egyetlen hanggal nem jelezte fájásait szülei idején. Ha most visszagondolok, igyekeztem én is túrni, amikor az erősebb belém rúgott, megalázott, és még az Éggel se pereltem, amiért nekem ez (és nem is a legrosszabb!) jutott... Légy hozzánk kegyes, Uram.

– már évezredek óta mindannyian késve érkezünk. Mire megjöttél erre a világra, már megvolt a település, a nép, amelynek tagja lettél, ott általában kisebb közösségekbe kerültél, család, csoport, ahol megtanultad anyanyelved, ahogy cseperedtél, belenőttél környezeted hitébe, helyed lett a közösségben, melynek osztoztál sorsában. Ha nemzedet háborúba ment, még száz éve is, szegény lett volna kimaradni, mert helytállni férfidolog! Tömeges sors volt elfogadni, folytatni az elődök szokásait étkezésben, öltözködésben. Születés, szerelem, gyász – adott volt már minden a később jötteknek, kik csak mentek tovább az elődök útján. A második világháború után a

kelet-európai szovjet típusú diktatúrákban más-féle parancsok szabályozták az életeket, születéstől a kivégzésig. Az a köznapi szabadság, amely ma talpadtól a hajdig nyúlik: választhatsz, mit eszel-iszol, hogyan öltözől, hová utazol, hol vállalsz munkát, vagy eltartatod magad szülővel, állammal, valakikkel – pontosan úgy szakadt erre a mi kis se nem szoci, se nem kapitalista, kádári világunkra, mint derült égből a mennykő. Azt csinál, amit akarsz, lehet, és tudsz – végre nem késtél el! Az Ausztriában élő, már saját akaratából oda került magyar menedzser és katalán feleségének gyereke még az anyanyelvétől is szabad – mondhatni, nincs neki. Él, amint tudsz, szerezz barátokat, valami rokonok ugyan vannak pár száz kilométerre, de különben nincs fogódzó! Orvos lettél Szegeden, de hogy a világ melyik országában fogsz gyógyítani, ha egyáltalán azt teszed, és nem mész el Szingapúrba (kiváló, középkorú magyarok dolgoznak ott menedzserként) jól fizetett gyógyszerforgalmazónak... Majd eldöntöd, majd kiforogja magát... Apád, anyád persze itt lesz beteg, s ha te nem is, de gyógyítják majd valaki mások őket is... Új világ csapott le ránk, mint a vihar. Meneküljünk? Innen, hová?

– ezer évvel ezelőtt, 1017-ben viszonylag könnyű volt megmondani, milyen lesz Európa 1050-ben. Persze kihalhattak dinasztiák, ismeretlen hordák támadhattak a térségre, lesújthattak az országokra természeti katasztrófák, de a jövő látható volt: királyok és a pápa uralkodnak továbbra is, a kontinens lakói alapvetően földművelésből élnek, nekik szegénység jut, és nyomor, járványok, az emberek sokat szenvednek e földi siralomvölgyben, de az államrend marad, a királyok uralkodnak. Ezzel szemben most a józan ítéletű társadalomkutatóknak fogalmuk sincs, milyenné válik majd Európa 2050-re. Nem látható előre, milyen politikai rendszer lesz az uralkodó, milyen szakmák szerint tagozódik a munkaerőpiac (ha lesz még hely a robotoktól), de még azt sem tudni, milyen teste lesz kontinensünk lakóinak... – olvasható Y. Noah Harari Homo Deus c. félelmetes könyvében.

– Isten először megformálta Ádámot, majd látván, hogy unatkozik – oldalbordájából Évát alkototta meg. Tudatlan kérdés: vajon ez volt Ádám első meglepő alakítása Teremtője számára? Manapság aztán egyvégtében feszegetjük határainkat – ebben is. Felszabadult, okos nő, tavasszal még formás;

egy szem lánykájával éltek kettesben. Gyönyörű kapcsolat, talán ideális is, otthon minden csupa szép női holmi, két érzékeny lélek, ide fölösleges is a durva férfitest. Ám mostanában, amint látom, a szép anyuka egyre ducibb, és nincs mosoly! Hasonló élethelyzetben élő szomszédja szintúgy neveli kislányát – magányosan. Nála is ritka vendég a mosoly. Mintha föltűnt volna valami fiatalember, de kevés idő múlva ismét csak a magány. Életük legszebb éveit telnek el egyedül, pártalanul. Persze nagyon nehéz ismerkedni, még a neten sem egyszerű, és utána az érkezőnek beépülni egy már „kész” helyzetbe, mindegyikőjüknek elfogadni a másik kettőt, de a bizalom, a föltétlen bizalom sem jön magától, annak is ára van, és nem szavakban... Tantestületek, különféle hivatalok, intézetek – magányos nők várai. Miközben a házasodó korú férfiak is egyedül vagy bandában, sőt otthon! Mama főz, kiszolgál, nem sürget semmi, hátha egyszer még rátalál a nagy érzés, mert ő ugyan egy lépést nem tesz érte... Mint mondják, Európa is ilyen. És akkor még nem is ért ide a gender! Még férfinak nevelik a fiút, nőnek a lányt. Meddig?

– a népfelség magasztos eszménye! Hallja kend, Táncsics, meg ilyenek. Kik érted haltak, szent Világszabadság! Petőfi és a 19. század szívünkig érő romantikája, amiben hittek milliók, a költők kivált – mára a közvélemény-kutatók száraz munkaasztala. Mit akar hallani az istenadta? Mert ha kívánságukat pontosan „belőjük”, akkor már csak ügyesen el kell adni jelöltünket halórnek, elnöknek, egyre megy. Mint olvasom, a németek most leginkább a klímaváltozásra érzékenyek – nosza! Egy megbízható, hiteles, komoly zöld jelölt aranyat ér. Szájhősök kíméljenek, de a mi jelöltünk nem is ilyen új fiú, kacsintanak össze az agytröszt kipróbált tagjai, kik már csak önérdékből is – biztosra mennek. Hasonlóan nálunk is: hosszú szöveg az egyik babérra törő pártvezértől egy lapban: még nem jött be, még várat magára az átütő siker, de egyre több a bizonytalan, majd csak rákapnak a mienkre, oda kell menni közéjük, és úgy mondani, értsék! Lángoló érzemények, megverselt értékek – csak kiinduló hangulat és vágy, a lényeg a pontos térkép! Tudjuk meg, mit akarnak, és azt mennyire komolyan. Nem kell névre szólóan, ugyan, utcákra bontva is elég... Miként majdnem bejött Amerikában. Pontos szakmai munka és illő munkadíj – ennyit a demokratikus választásról.